

OBSAH

PŘEDMLUVA	7
ÚVOD	9
Uspořádání knihy	10
1. SOCIÁLNÍ A ZDRAVOTNÍ VÝVOJ ŠKOLNÍ MLÁDEŽE – PROJEKT SAHA	11
1.1 Projekt SAHA	11
1.2 Dotazník SAHA	13
1.3 Soubor	14
1.4 Prezentace výsledků	16
1.5 Statistické analýzy dat	16
2. ADOLESCENCE	19
2.1 Historický exkurz v pojmání adolescence	19
2.2 Historický exkurz v pojmání antisociálního chování a trestů	20
2.3 Historický exkurz ve vědeckém zkoumání adolescence	22
2.3.1 <i>První etapa: velké teorie a ateoretický výzkum</i>	22
2.3.2 <i>Druhá etapa: dominantní hybná síla v širším kontextu vývojové vědy</i>	24
2.3.3 <i>Třetí etapa: příklad spolupráce vědy a politiky</i>	25
2.4 Charakteristika období adolescence	26
2.4.1 <i>Časná (raná) adolescence</i>	27
2.5 Vybrané oblasti vývoje jedince v adolescenci	28
2.5.1 <i>Vývoj mozku</i>	28
2.5.2 <i>Puberta</i>	28
2.5.3 <i>Kognitivní vývoj</i>	29
2.5.4 <i>Morální vývoj a prosociální chování</i>	31
2.6 Formování identity	31
2.7 Vývojové úkoly v adolescenci	32
2.8 Zdravé a rizikové chování v adolescenci	34
3. RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ	39
3.1 Terminologie	39
3.2 Pojem „rizikové chování“	40
3.3 Riziko a resilience	41
3.4 Teorie rizikového chování	42
3.4.1 <i>Syndrom problémového chování</i>	43
3.5 Riziková mládež	44
3.5.1 <i>Syndrom rizikového chování mládeže</i>	45
3.6 Vybrané typy rizikového chování	45
3.6.1 <i>Nezdravé stravovací návyky</i>	45
3.6.2 <i>Zneužívání návykových látek, gambling, hraní počítačových her</i>	47
3.6.3 <i>Automutilační chování, sebepoškozování</i>	48
3.6.4 <i>Delikventní a predelikventní chování, kriminalita mládeže</i>	49
3.6.5 <i>Rizikové sexuální chování</i>	52
3.6.6 <i>Extremismus</i>	52
3.6.7 <i>Rizika spojená se zvládnutím zátěžových situací (coping)</i>	54
3.6.8 <i>Postoje vůči různým formám rizika</i>	55
3.6.9 <i>Zdravotní aspekty rizikového chování</i>	56
3.7 Mezinárodní studie rizikového chování	57
3.8 Nové trendy ve výzkumu rizikového chování	58

4. ANTISOCIÁLNÍ CHOVÁNÍ	61
4.1 Pojem „antisociální chování“	61
4.2 Formy antisociálního chování	62
4.3 Přístupy k antisociálnímu chování	63
4.3.1 <i>Typologie Terry E. Moffittové</i>	63
4.3.2 <i>Typologie Boninové, Cattelinové a Ciairanové</i>	64
4.3.3 <i>Typologie Diany Smartové</i>	66
4.4 České a slovenské vědecké studie antisociálního chování	66
4.5 Prevalence antisociálního chování v ČR	67
4.5.1 <i>Výsledky výzkumu SAHA</i>	67
5. TYPOLOGIE ANTISOCIÁLNÍHO CHOVÁNÍ	77
5.1 Shluková analýza a typologie	77
5.2 Výsledky výzkumu SAHA	78
5.2.1 <i>Typologie antisociálního chování</i>	78
6. ANTISOCIÁLNÍ CHOVÁNÍ A UŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK	85
6.1 Vztah mezi antisociálním chováním a užíváním návykových látek	85
6.2 Užívání návykových látek v České republice	86
6.2.1 <i>Alkohol a tabák</i>	86
6.2.2 <i>Drogy</i>	87
6.3 České a slovenské vědecké studie	89
6.4 Výsledky výzkumu SAHA	91
6.4.1 <i>Cigarety</i>	91
6.4.2 <i>Alkohol</i>	92
6.4.3 <i>Marihuana</i>	93
6.4.4 <i>Tvrdé drogy</i>	93
7. ANTISOCIÁLNÍ CHOVÁNÍ A KONTEXTY VÝVOJE	95
7.1 Rodina	96
7.1.1 <i>Výchova v rodině</i>	97
7.1.2 <i>České a slovenské vědecké studie</i>	98
7.1.3 <i>Výsledky výzkumu SAHA</i>	100
7.2 Škola	102
7.2.1 <i>Osobnost učitele</i>	102
7.2.2 <i>Klíma školy a třídy</i>	103
7.2.3 <i>České a slovenské vědecké studie</i>	104
7.2.4 <i>Výsledky výzkumu SAHA</i>	105
7.3 Vrstevníci	107
7.3.1 <i>České a slovenské vědecké studie</i>	108
7.3.2 <i>Výsledky výzkumu SAHA</i>	109
8. SHRNUTÍ A ZÁVĚRY VÝSLEDKŮ VÝZKUMU SAHA	113
8.1 Limitace výzkumu SAHA	115
8.2 Implikace pro praxi a další výzkum	115
ZÁVĚR	117
RISK AND ANTISOCIAL BEHAVIOR OF ADOLESCENTS	119
Summary	119
Drug use	120
Family	120
School	121
Peers	122
Conclusions	122
O AUTORECH	125
LITERATURA	127
VĚCNÝ REJSTŘÍK	143
JMENNÝ REJSTŘÍK	145